

Habsburská monarchie po třicetileté válce (17.-18. st.)

Ferdinand III. (1637-1657)

- nastupuje po Ferdinandu II. Štýrském, za třicetileté války
- za svého života nechal korunovat svého syna (Ferdinand IV.), ten však umírá, takže vládne dál
- vzdělaný, ovládá několik jazyků
- nakonec po něm nastupuje jeho čtvrtý syn Leopold I.

1651 *soupis poddaných* po třicetileté válce

1654 *berní rula* = soupis obcí, katastr → lepší výměra daní

Leopold I. (1657-1705)

- současník Ludvíka XIV., zároveň soupeř, ale i obdivovatel Ludvíka a krásy, kterou ve Versailles vybudoval
- v čele Habsburské monarchie, císařem SŘŘ
- vládne dlouze ⇒ povede se mu upevnit absolutismus po třicetileté válce
- po úbytku obyvatelstva rostou robotnostní povinnosti poddaných

1680 *robotní patent*, poddaní mohou robotovat maximálně tři dny v týdnu

(1692-1695) POVSTÁNÍ CHODŮ (strážci českých jižních hranic, osvobození od poddanských povinností), po existenci monarchie však již žádná hranice neexistuje a nemají smysl, privilegia jsou jim upírána ⇒ povstání za znovuzískání privilegií, v čele **Jan Sladký Kozína** proti **Lamingerovi** (Lomikar), povstání končí popravou Koziny

- čarodějnické procesy

1663/4 VÁLKY S TURKY, úspěšné, ale Habsburkům dochází peníze ⇒ mír

1683 DVOUMĚSÍČNÍ OBLÉHÁNÍ VÍDNĚ Turky, Osmané se podařilo porazit díky Karlu Lotrinskému

1699 Osmané vyhnání **Evžen Savojský**, KARLOVICKÝ MÍR = Osmané se vzdávají Uher

1701 VÁLKY O DĚDICTVÍ ŠPANĚLSKÉ

- dva synové, Josef a Karel

Josef I. (1705-1711)

- pokračování VÁLEK O DĚDICTVÍ ŠPANĚLSKÉ

1703 POVSTÁNÍ UHERSKÝCH STAVŮ proti Habsburské nadvládě

1711 SZÁTMÁRSKÝ MÍR mezi Habsburky a uherskými stavy, uherským stavům jsou zachována privilegia a stavy uznají právo Habsburků na uherský trůn

Karel VI. (1711-1740)

- konec války o dědictví španělské
- války s Turky, neúspěchy

1713 PRAGMATICKÁ SANKCE: chce zajistit nástupnost i ženským potomkům (vydána před narozením Marie Terezie)

- Juro Jánošík, přepadl bohaté a dával chudým

Marie Terezie (1740-1780)

- manžel **František Štěpán Lotrinský**, vnuk Karla Lotrinského (porážky Osmanů u Vídně), 16 dětí (patří do Habsbursko-Lotrinské dynastie)

1740 arcivévodkyně rakouská

1741 královna uherská

- pragmatická sankce nebyla ze začátku akceptována ⇒

1740-1748 VÁLKY O DĚDICTVÍ RAKOUSKÉ = VÁLKY SLEZSKÉ, odboj vede pruský král **Fridrich II. Veliký**, Marie Terezie nesouhlasila s korunovaci Albrechta českým králem při dobytí Prahy Bavorskem, Saskem a Francií, nakonec vyhnání ⇒ BERLÍNSKÝ MÍR: Habsburkové ztrácejí Slezsko, ale České země jsou osvobozeny a 1743 Marie Terezie se stává českou královnou

- Francie je ve válkách na straně proti habsburkům

1745 DRÁŽD'ANSKÝ MÍR: Pragmatická sankce potvrzena, František I. Štěpán I. je císařem

1748 definitivní konec válek MÍREM V CÁCHÁCH

1756-1763 SEDMILETÁ VÁLKA: Francie x Anglie, Prusko x Rakousko, přenesl se do kolonií, v Indii a Kanadě vítězí Angličané

- baron Trenk bojoval na straně Marie Terezie, jeho jednotky = *panduri*, lupí
- *osvícenský absolutismus*, doba reforem, převládá názor, že člověk je schopen udělat stát dokonalejším, reformy
- centralizace (ve Vídni), snaha zemi ekonomicky povznést
- **Václav Antonín Kounic** v čele zahraniční politiky, hrabě **Leopold Josef Daun** v čele armády, **Bedřich Vilém Haugwitz** se stará o vnitrostátní politiku

Reformy

(1748) 1. tereziánský katastr (soutpis půdy poddanské), rustikál ⇒ lepší vybírání daní

(1757) 2. tereziánský katastr (soutpis půdy vrchnostenské), dominikál

(1754) 1. sčítání lidu, asi 18,8 milionů, Čechy 2,26 mil.

- číslování domů, povinná příjmení
- společné úřady pro celou monarchii: *direktorium* pro finanční politiku a veřejné záležitosti (v čele Haugwitz), poradní státní rada (poradní sbor direktoria)
- třístupňový státní aparát: ústřední (Viedeň), *gubernia* (v jednotlivých zemích), magistráty (kraje, města)

(1759) zřízení *Nejvyšší soudní dvůr* se sídlem ve Vídni

- *Tereziánský trestní zákoník* mírnější, ale pořád zachovává mučení, *jednací soudní řád*
- *manufaktury*, v Čechách výroba textilu, skla, hedvábí
- celní unie mezi Čechami a Rakouskem
- podpora podnikání, *protekcionalismus* = stát se snaží zamezit dovozu ze zahraničí ⇒ vysoké clo
- budování silnic, poštovního spojení, tolarová a zlatková měna, *bankocetle* = první bankovky na našem území, jednotné míry a váhy
- píce jako potrava pro dobytek ⇒ JETELOVÁ REVOLUCE, dobytek se ustájí a nezabíjí na zimu
- dostávají se k nám brambory z Braniborska

- (1767) *Urbární patent* = upřesnění vztahů, práv a povinností mezi vrchností a poddanými
- (1775) *Robotní patent* = nevolnické povstání ve Rtyni na Náchodsku, poražení u Chlumce nad Cidlinou, rychtář Nývlt, práce max. 3 dny v týdnu
- *raabizace* (dle R. A. Raaba: dvorský rada), část roboty lze nahradit peněžními dávkami ⇒ šlechta nechce, protože by přišla o pracovní sílu
 - vojenská reforma (důsledek porážky Pruskem), modernizace armády, vojenská škola, nové oblečení, stavby pevností
 - *povinná školní docházka* od 6 do 12 let (*školy triviální*), ale někteří pořád nedodržují
 - movitější děti v krajských městech: školy hlavní (druhý stupeň), školy normální (pajdák)
 - jezuitům odňata univerzita a střední školství, zesvětštění školství, němčina nahrazuje latinu
- 1777 biskupství v Olomouci povýšeno na arcibiskupství, biskupství v Brně
- Uhry zůstávají agrární, Rakousko a Česko: rozvoj řemesla, později zprůmyslnění

Josef II.

- 1764 německým králem, o rok později (po smrti otce) císařem SŘŘ, spoluvladařem Marie Terezie
- typický osvícenský panovník, oblíbený ⇒ *selský císař*
 - chce získat informace o tom, jak funguje monarchie pod jménem hrabě Falkenštejn
 - chce monarchii, kde si občané byli rovni, to však v této době nebylo možné, často naráží na konzervativce, mnoho reform zrušeno
 - dokončení reformy armády, vojáci mají právo na osobní život, doživotní služba nahrazena, penze
 - stavba terezína, opevnění Josefova, barokní opevnění Hradce Králové
- 1783 spojení Slezska a Moravy, správním centrem se stává Brno
- vznik magistrátů
- 1784 spojením čtyř měst pražských položen základ novodobé Prahy
- Občanský zákoník: snaha o rovnost občanů před zákonem
 - zrušení trestu smrti, zrušeno čarodějnictví, zrušení mučení, odstranění středověkých přežitků
 - zrušeno několik klášterů, ponechal jen ty, které vykazovaly nějakou činnost, rušení kostelů, zřizování nemocnic, porodnic, dražba ruoffnských sbírek, otevření Nosticova (= Stavovského) divadla, uvedení hry Don Giovanni
- 13.10.1781 TOLERANČNÍ PATENT: tolerována kromě katolictví i lutheránství, kalvinismus a pravoslavlí, exulanti se mohou vrátit
- nařídil farářům povinnost vést matriky
 - napravení postavení Židů: musí mít německé jméno, ale mohou vykonávat většinu povolání, mají přístup k univerzitám
- 1.11.1781 PATENT O ZRUŠENÍ NEVOLNICTVÍ: z nevolníků se stali poddaní, nevolník je přímo připoután půdě, poddaný musí robotovat, odvádět desátky, ale mohou svobodně odejít z panství, mají víc práv
- omezení cenzury

Leopold II.

1790 císař, o rok později český král

- Leopoldův syn nastupuje jako František II., ale Napoleon zničí SŘŘ, takže se tituluje jako císař Rakouský František I.